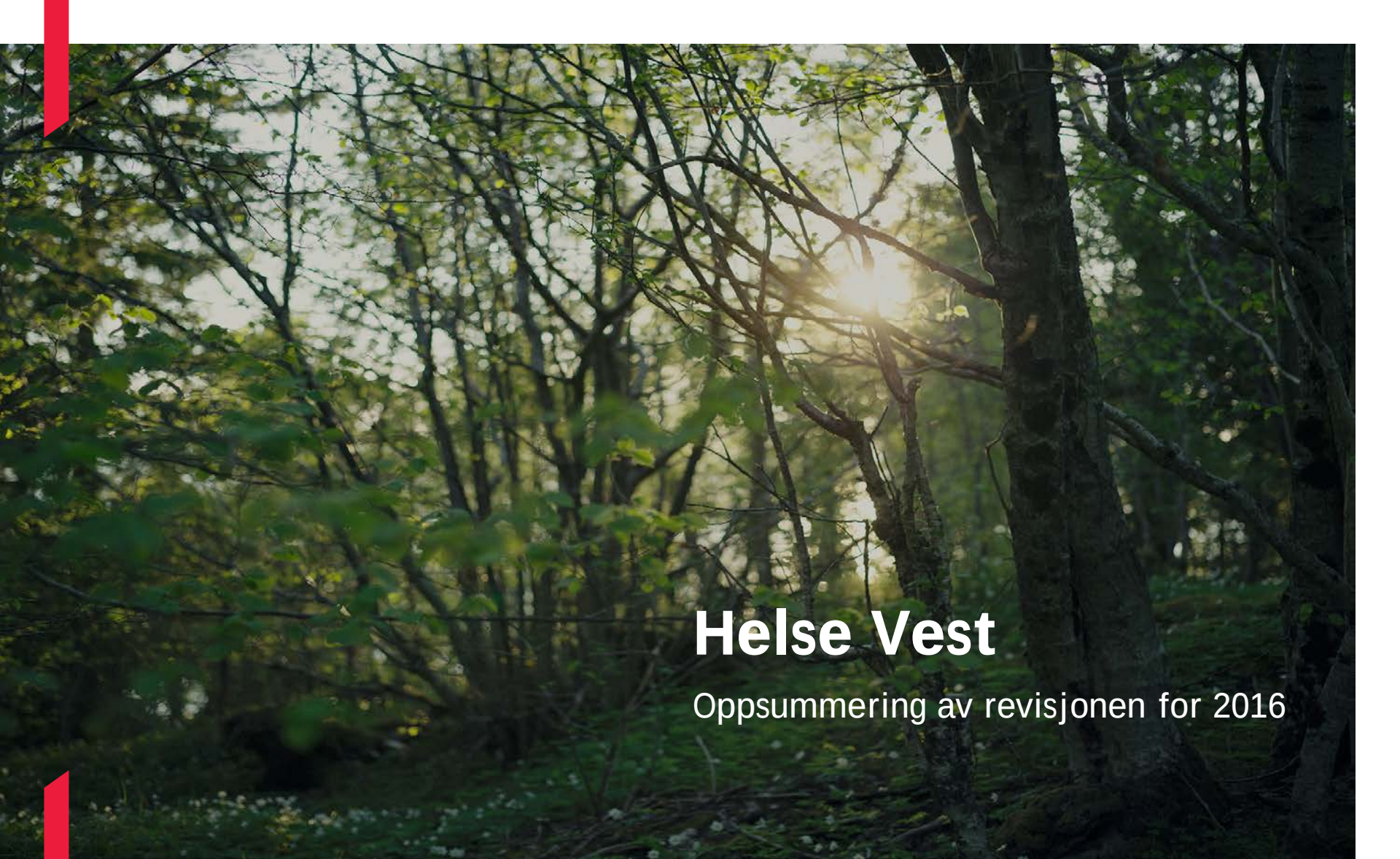


A photograph of a forest with sunlight filtering through the trees, creating a warm and natural atmosphere. The sun is positioned in the upper right, casting rays across the scene. The trees are mostly deciduous with green leaves, and the ground is covered in forest floor debris.

Helse Vest

Oppsummering av revisjonen for 2016

Haugesund, 04.04.2017

Til styret og revisjonsutvalget i Helse Vest

Haugesund, 04.04.2017

Bakgrunnen for rapporten

Revisjonen for 2016 er gjennomført på grunnlag av vår vurdering av vesentlighet og områder med iboende risiko for feil knyttet til den løpende rapporteringen samt utarbeidelsen av finansregnskapet. Områdene for revisjon er gjennomgått i planleggingsmøte med selskapets daglige ledelse.

Formålet med rapporten

Hovedhensikten med rapporten er å belyse forhold av betydning som er avdekket gjennom revisjonen, slik at vi er i stand til å på en forsvarlig måte uttale oss om:

- I hvilken grad årsregnskapet utarbeides uten vesentlig feilinformasjon enten det skyldes misligheter eller feil,
- I hvilken grad anvendte regnskapsprinsipper er hensiktsmessige,
- I hvilken grad regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen, er rimelige,
- I hvilken grad styret har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Forutsetninger og begrensninger

Vi har i revisjonen gjennomgått selskapets interne kontrollstruktur og utført kontroller på testbasis, for å verifisere i hvilken grad selskapets interne kontroll fanger opp vesentlige mangler som følge av feil eller misligheter. I den grad vi ikke har funnet det hensiktsmessig å bygge på den interne kontrollen er testing på detaljnivå samt analytiske revisjonshandlinger gjennomført. I tillegg har vi i tilknytning til årsavslutningen vurdert selskapets avstemminger og dokumentasjon av vesentlige balanseposter for vurdering av postenes eksistens, fullstendighet, tilhørighet, nøyaktighet og verdsettelse.

Anbefalinger

Alle vesentlige forhold er oppsummert og omtalt i rapporten. Eventuelle tiltak eller forslag til forbedringer som er foreslått i rapporten, er ment som konstruktive innspill til foretaket og ledelsen.



Innhold

	Side
Finansiell rapportering: Fokusområder i årsoppgjøret	4
Internkontroll	13
Øvrige forhold	17



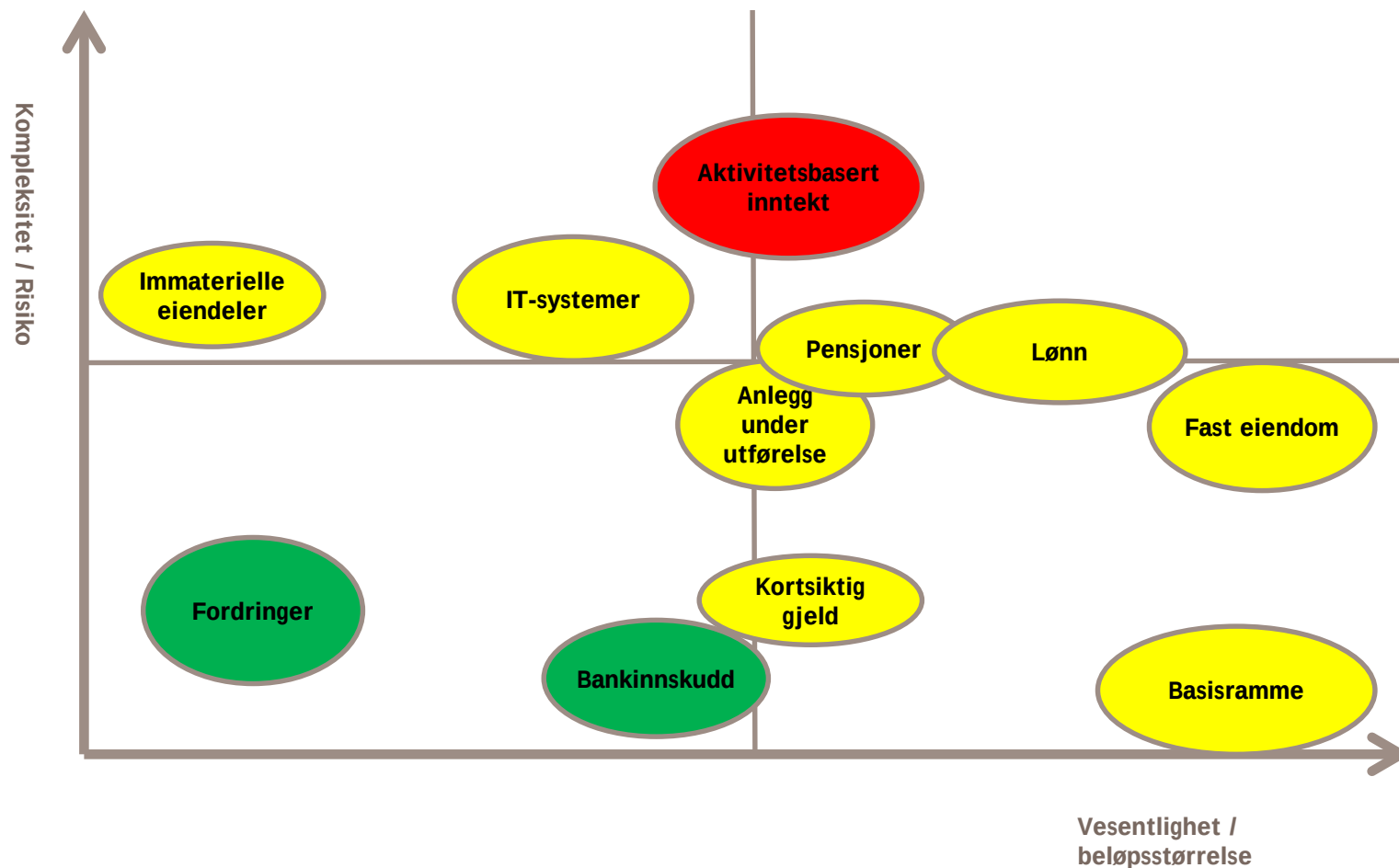
FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Viktige regnskaps- og vurderingsposter

- Risikovurdering
- Inntekter
- Anlegg under utførelse og varige driftsmidler
- Lønn, arbeidsgiveravgift og forskuddstrekk
- Pensjon
- Avsetning for overlegepermisjon

Risiko for feil i finansiell rapportering hos Helse Vest RHF



FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Regnskapspost	Regnskapslinje	BDOs revisjon og vurdering
Inntekter	Basisramme	• Basisramme er avstemt mot styringsdokument og andre tildelinger • Ingen vesentlige avvik avdekket
	Aktivitetsbasert inntekt	• Vi har gjennomgått rutiner og testet kontroller • ISF-inntekter er ved årsslutt avstemt mot DRG-rapporter, aktivitetsbarometer og Analysesenteret. • Ingen vesentlige avvik avdekket
Lønn	Lønnskostnad og offentlige avgifter (arbeidsgiveravgift og skattetrekk)	• Vi har gjennomgått rutiner og testet kontroller • Årets regnskapsførte forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift er avstemt mot grunnlag fra lønnssystem • Ingen vesentlige avvik avdekket

FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Regnskapspost	BDOs revisjon og vurdering		
Anlegg under utførelse Utgifter til nyinvesteringer kan ikke balanseføres før det er sannsynlig at anlegget vil bli anskaffet. Større prosjekter har ofte utgifter i tidlige faser som idéfasen og konseptfasen som derfor ikke kan balanseføres, heller ikke i ettertid når sannsynlighetskravet er oppfylt. Prosjekter i regnskapsposten anlegg under utførelse blir omklassifisert til avskrivbare eiendeler fra tidspunktet anlegget/bygget blir tatt i bruk.	Vi har gjennomgått de største prosjektene i anlegg under utførelse. Vi har ikke avdekket vesentlige feil		

FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Regnskapspost	2015 (mnok)	2016 (mnok)	BDOs revisjon og vurdering
Avskrivninger Helse Vest har fastsatt retningslinjer for avskrivning. Bygg skal skilles ut i ulike komponenter (dekomponeres), som f.eks. bygningskropp, tak, vindu og ventilasjon, og hver komponent skal avskrives i forhold til komponentens forventede levetid	1 118	1 135	- Foretakene følger i det vesentligste Helse Vest sine retningslinjer for avskrivning og dekomponering. - Vi har ikke avdekket vesentlige feil.
Nedskrivninger Nedskrivning kan være aktuelt når driftsmidler ikke lenger brukes (skrapes eller erstattes) og ved enkelte bruksendringer	7	2	- Det er i Helse Fonna HF foretatt nedskrivninger med totalt MNOK 2. Største enkeltpost gjelder nedskrivning med MNOK 1 relatert til riving av Bloksberg barnehage. - Det er ikke avdekket nedskrivningsbehov i de andre foretakene. - Vi vurderer foretakenes vurderinger som akseptable.

FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Regnskapspost	BDOs revisjon og vurdering																																				
Overlegepermisjon Bakgrunnen for estimatet er at overleger og psykologer for hvert år opptjener rett til å ta ut 0,8 måneder permisjon med lønn. Helseforetakene avsetter for opptjening av rettigheter for de ansatte som er omfattet av ordningen. Når overlegene tar ut permisjonen, blir lønn utbetalt i permisjonsperioden regnskapsført mot avsetningen slik at regnskapet ikke belastes med lønnskostnad i permisjonsperioden. Avsetningen for overlegepermisjon baseres på oversikter fra GAT over hvor mange måneder hver enkelt overlege/psykolog har opptjent. Grunnlaget multipliseres med dagens lønn etter påslag for feriepengen, arbeidsgiveravgift og pensjon. Det forventes ikke at all opptjent permisjon tas ut, og avsetningen reduseres i forhold til forventet uttakstilbøyelighet som er estimert ut fra faktisk permisjonsuttak de siste årene.	Avsetninger i foretakenes regnskaper: <table><tr><th></th><th>Helse Bergen HF</th><th>Helse Stavanger HF</th><th>Helse Fonna HF</th><th>Helse Førde HF</th><th>Totalt</th></tr><tr><td>2012</td><td>150 mill.</td><td>28 mill.</td><td>23 mill.</td><td>21 mill.</td><td>222 mill.</td></tr><tr><td>2013</td><td>173 mill.</td><td>34 mill.</td><td>28 mill.</td><td>23 mill.</td><td>258 mill.</td></tr><tr><td>2014</td><td>169 mill.</td><td>55 mill.</td><td>31 mill.</td><td>27 mill.</td><td>282 mill.</td></tr><tr><td>2015</td><td>190 mill.</td><td>62 mill.</td><td>31 mill.</td><td>30 mill.</td><td>313 mill.</td></tr><tr><td>2016</td><td>180 mill.</td><td>71 mill.</td><td>33 mill.</td><td>33 mill.</td><td>317 mill.</td></tr></table> • Det er utarbeidet felles mal for beregning av overlegepermisjon av Helse Vest RHF. • Uttakstilbøyelighet varierer fra 53 % (HFØ) til 69 % (HBE) i 2016. • Helseforetakene henter data fra GAT for input ift. opptjente rettigheter. • Vi vurderer foretakenes vurderinger per 31.12.2016 som akseptable.		Helse Bergen HF	Helse Stavanger HF	Helse Fonna HF	Helse Førde HF	Totalt	2012	150 mill.	28 mill.	23 mill.	21 mill.	222 mill.	2013	173 mill.	34 mill.	28 mill.	23 mill.	258 mill.	2014	169 mill.	55 mill.	31 mill.	27 mill.	282 mill.	2015	190 mill.	62 mill.	31 mill.	30 mill.	313 mill.	2016	180 mill.	71 mill.	33 mill.	33 mill.	317 mill.
	Helse Bergen HF	Helse Stavanger HF	Helse Fonna HF	Helse Førde HF	Totalt																																
2012	150 mill.	28 mill.	23 mill.	21 mill.	222 mill.																																
2013	173 mill.	34 mill.	28 mill.	23 mill.	258 mill.																																
2014	169 mill.	55 mill.	31 mill.	27 mill.	282 mill.																																
2015	190 mill.	62 mill.	31 mill.	30 mill.	313 mill.																																
2016	180 mill.	71 mill.	33 mill.	33 mill.	317 mill.																																

FINANSIELL RAPPORTERING

FOKUSOMRÅDER I ÅRSOPPGJØRET

Regnskapspost	BDOs revisjon og vurdering																												
Pensjon	Avsetninger i foretakenes regnskaper:																												
Foretakenes pensjonsforpliktelser er aktuarberegnet og regnskapsført i samsvar med GRS. Korridorløsning benyttes. Det er felles enighet mellom helseforetakene i Norge om hvilke økonomiske forutsetninger som skal legges til grunn for beregningene.		Helse Bergen HF		Helse Stavanger HF		Helse Fonna HF		Helse Førde HF		Totalt foretaksgruppen Helse Vest RHF																			
		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015																		
	Pensjonskostnad	1 221	1 570	707	914	374	490	288	376	2 674	3 445																		
	Brutto pensjonsforpliktelse	16 892	15 734	9 942	9 288	5 639	5 321	4 270	3 997	37 452	34 987																		
	Pensjonsmidler	14 250	12 759	8 376	7 511	4 705	4 261	3 563	3 207	31 446	28 223																		
	Netto balanseført pensjonsforpliktelse (-) / Pensjonsmidler (+)	652	708	425	455	256	272	165	186	1 441	1 571																		
	Ikke resultatført estimatavvik	3 666	4 103	2 212	2 483	1 319	1 479	966	1 079	8 283	9 278																		
		<table><tr><td></td><td>2015</td><td>2016</td></tr><tr><td>Diskonteringsrente</td><td>2,70%</td><td>2,60%</td></tr><tr><td>Forventet avkastning</td><td>3,30%</td><td>3,60%</td></tr><tr><td>Lønnsvekst</td><td>2,50%</td><td>2,50%</td></tr><tr><td>Pensjonsgrunnlag</td><td>1,48%</td><td>1,48%</td></tr><tr><td>G-regulering</td><td>2,25%</td><td>2,25%</td></tr></table>												2015	2016	Diskonteringsrente	2,70%	2,60%	Forventet avkastning	3,30%	3,60%	Lønnsvekst	2,50%	2,50%	Pensjonsgrunnlag	1,48%	1,48%	G-regulering	2,25%
	2015	2016																											
Diskonteringsrente	2,70%	2,60%																											
Forventet avkastning	3,30%	3,60%																											
Lønnsvekst	2,50%	2,50%																											
Pensjonsgrunnlag	1,48%	1,48%																											
G-regulering	2,25%	2,25%																											

Øvrige foretak i Helse Vest

Foretak	BDOs revisjon og vurdering
Helse Vest RHF	• Vi har utført prosessgjennomgang av foretakets rutiner knyttet til inntekter, innkjøp, lønn mv. • Konsolidering er gjennomgått og kontrollert mot grunnlag fra de underliggende foretakene. • Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i den interne kontrollen • Vi har ikke avdekket vesentlige feil
Sjukehusapoteka Vest HF	• Vi har utført prosessgjennomgang av foretakets rutiner knyttet til inntekter, innkjøp, lønn mv. • Vi har testet at foretakets kontroller knyttet til kontantsalg, herunder overføring fra FarmaPro til Oracle, fungerer som forutsatt. • Vi har testet foretakets kontroller relatert til utfakturerings og refusjonsoppgjør. • Vi har testet at foretakets kontroller knyttet til varemottak fungerer som forutsatt. • Vi har deltatt på varetelling på 2 lokasjoner. • Vi har totalavstemt varekjøp fra foretakets hovedleverandør Alliance Healthcare. • Vi har gjennomgått rutiner og prinsipper brukt for å skille skattepliktig aktivitet relatert til publikumsavdelingen fra den øvrige aktiviteten i foretaket. • Vi har gjennomgått årets skatteberegning. • Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i den interne kontrollen • Vi har ikke avdekket vesentlige feil

Øvrige foretak i Helse Vest

Foretak	BDOs revisjon og vurdering
Helse Vest IKT AS	• Vi har utført prosessgjennomgang av selskapets rutiner knyttet til inntekter, innkjøp, lønn mv. • Salg er totalavstemt mot bekreftet kjøp fra øvrige foretak i foretaksgruppen • Vi har testet at selskapets kontroller knyttet til aktivering av driftsmidler fungerer som forutsatt. • Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i den interne kontrollen • Vi har ikke avdekket vesentlige feil
Helse Vest Innkjøp HF	• Vi har utført prosessgjennomgang av foretakets rutiner knyttet til inntekter, innkjøp, lønn mv. • Vi har kontrollert dokumentasjon ifbm. Virksomhetsoverdragelse til Sykehusinnkjøp HF. • Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i den interne kontrollen • Vi har ikke avdekket vesentlige feil



INTERNKONTROLL

- 
- Revisor vurderer intern kontroll i forbindelse med revisjonen
 - Formålet er å vurdere risikoen for feil i regnskapet
 - Formålet er ikke å gi noen uttalelse om den interne kontrollen
 - Alle svakheter i den interne kontrollen er ikke nødvendigvis avdekket

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring:

Grønn: 
- Ingen vesentlige svakheter

Gul: 
- Rutiner kan forbedres

Rød: 
- Rutiner må forbedres

Retning:
- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering	Kommentar
Inntekter – ISF inntekt		• Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner. • Med unntak av for Helse Førde HF gjøres månedlige totalavstemminger av bokførte ISF inntekter mot aktivitetsbarometeret. Helse Førde HF foretar månedlige totalavstemminger mot Analysesenteret. • Gjennomgående lavt antall DRG 470, med unntak av for Helse Fonna der det har vært noe svak oppfølging som har resultert i at foretaket har mistet inntekter.
Inntekter – Refusjoner fra Helfo		• Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner.
Inntekter – Andre driftsinntekter		• Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner.

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring:

Grønn: 
- Ingen vesentlige svakheter

Gul: 
- Rutiner kan forbedres

Rød: 
- Rutiner må forbedres

Retning:
- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering	Kommentar
Lønn		• Vi har kartlagt og testet lønnsrutinene • Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner.
Innkjøp		• Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner. • Det er etablert betryggende kontroll for bestillings- og godkjenningsprosess. Det er innarbeidet arbeidsdeling ved bestilling • Vi har gjennomført IT-revisjon av Merida (HBE)
Anleggsmidler		• Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner.

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring:

Grønn: 
- Ingen vesentlige svakheter

Gul: 
- Rutiner kan forbedres

Rød: 
- Rutiner må forbedres

Retning:
- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering	Kommentar
Likvider		Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner.
Pensjoner		- Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner. - Bestandskontroll utføres minimum 2 ganger årlig
Regnskapsavslutning		- Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i foretakenes rutiner. - Generelt god kvalitet på dokumentasjon av regnskapsposter - Det er etablert tilfredsstillende rutiner i regnskaps- og økonomiavdelingene knyttet til løpende regnskapsføring og rapportering - Prosess med utarbeidelse av regnskap i Cantor fremstår ikke optimal med en del manuelle prosesser

Øvrige forhold

Øvrige forhold

Område	Kommentarer
Formelle forhold	Sårbar organisering ved at det bare er styrets leder som signerer for foretakene.
Nøkkelmannsrisiko	Vårt inntrykk er at enkelte av foretakene i flere prosesser, herunder regnskapsavslutningsprosessen, er avhengige av enkeltpersoner.
IT-revisjon	- BDO har utført IT-revisjon på alle vesentlige systemer og utarbeidet en egen rapport til Helse Vest IKT AS. - De aller fleste konklusjonene er «grønne» - Det er bemerket at det ikke er noen aktiv vurdering av risiko ved manglende arbeidsdeling, og regnskapsførere har tilgang til det meste i applikasjonen Oracle, bl.a. til å endre leverandøropplysninger samt hos enkelte foretak også å godkjenne inngående faktura i systemet (utenom innkjøpsmodul). Vår anbefaling er at det foretas en gjennomgang og vurdering av mulige arbeidsdelingskonflikter, at disse dokumenteres og at kompenserende kontroller etableres på enheten der det er konflikt. Ett eksempel på mulig kompenserende kontroll er en uavhengig gjennomgang av logg over endring av leverandørers bankkontonummer.

Øvrige forhold

Område	Kommentarer
Uenighet med ledelsen Vi plikter å informere om ev. uenighet med ledelsen om forhold som vesentlig kan påvirke regnskapet.	• Vi har ingen områder hvor vi er uenige med ledelsen i deres vurderinger. • Vi har heller ikke hatt vanskeligheter i samarbeidet med ledelsen i gjennomføringen av revisjonen.
Avdekkede feil Vi skal informere styret om avdekkede feil, korrigerter eller ikke, som har eller kunne hatt vesentlig effekt på regnskapet.	• HBE: Ved foretakets gjennomgang av innrapportert arbeidsgiveravgift ble det avdekket at grunnlaget relatert til pensjon var for lavt. Foretaket har selv innrapportert differansen på ca. 14,3 millioner og korrigert regnskapet. • HBE: Foretaket har informert om at det jobber med en gjennomgang av øremerkede tilskudd for å se om ytterligere beløp burde ha vært inntektsført. Det er satt ned en arbeidsgruppe som i løpet av 2017 vil gjennomgå disse postene.
Nummererte brev Etter revisorloven er vi pliktig å sende nummerert brev når vi avdekker forhold som er nærmere listet i revisorloven § 5-2	• Ingen nummererte brev er sendt.
Revisjonsberetning	• Vi planlegger å utstede en ren revisjonsberetning uten forbehold eller presiseringer så snart årsberetningen og endelig årsregnskap foreligger i undertegnet stand.
Bekreftelse på uavhengighet	• Vi bekrefter at BDO er uavhengig av Helse Vest og at revisorlovens regler i tilknytning til uavhengighet er etterlevd. • Vi mener det ikke foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til oss som revisor for Helse Vest.